

הלכות שביתת יום טוב פרק ז

א. חלו שלמועד, אף על פי שלא נאמר בו שבתון, הואיל ונקרא מקרא קדש, והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשית מלאכה, כדי שלא יהיה כשאר ימי החל שאין בהן קדשה כלל; והעושה בו מלאכה האסורה מפין אותו מפת מרדות, מפני שאסורו מדברי סופרים. ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו, כיום טוב, שסוף הענין בדברים שנאסרו בו, כדי שלא יהיה כיום חל לכל דבר. לפיכך יש מלאכות אסורות בו, ויש מלאכות מתרות; ואלו הן:

ב. כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד, יהיה שם הפסד הרבה עושין אותה: ובלבד שלא יהיה בה, טרח הרבה. כיצד: משקין בית השלהין במועד, אבל לא בית המשקה שאם לא ישקה בית השלהין, והיא הארץ הצמאה, יפסדו כל האילנות שבה. וכשהוא משקה אותה, לא ידלה וישקה מן הברכה או ממי הגשמים, מפני שהוא טרח גדול; אבל משקה הוא מן המעין, בין שהיה בין שיצא פתחלה, ממשיכו ומשקה בו. וכן כל פיוצא בזה.

ג. הופך אדם את זיתיו במועד, וטוחן אותן ודורך אותן, וממלא החביות וגף אותן, כדרך שהוא עושה בחל: שכל שיש בו הפסד, אם לא נעשה עושהו כדרכו, ואינו צריך שנוי. וכן מכניס אדם פרותיו מפני הגנבים, ובלבד שיכניסם בצנעה. ושולח פשתנו מן המשרה, בשביל שלא תאבד. וכן כרם שהגיע זמנו להבצר במועד, בוצרין אותו.

ד. ואסור לאדם שיתפון, ויאחר מלאכות אלו וכיוצא בהן, ויניחם כדי לעשותן במועד, מפני שהוא פנוי; וכל המכון מלאכתו והניחה למועד, ועשה במועד בית דין מאבדין אותה, ומפקירין אותה לכל. ואם כון מלאכתו, ומת אין קונסין בנו אחריו, ואין מאבדין את ממונו; ואין מונעין את הבן מלעשות אותה מלאכה במועד, שלא תאבד.

ה. מי שצריך לתפור לו בגד, או לבנות לו מקום במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר באותה מלאכה, הרי זה עושה אותה כדרכו; ואם היה אמן מהיר, עושה אותה מעשה הדיוט. כיצד: בתפירה מכלב, ובבנין מניח אבנים ואינו טח בטיט עליהן, ושף סדקי הקרקע ומעגילים ביד ורגל כעין שמעגילים במחצלים; וכן כל פיוצא בזה.

ו. מי שהיתה לו תבואה מחברת לקרקע, ואין לו מה יאכל במועד אלא ממנה אף על פי שאין כאן הפסד, אין מצריכין אותו לקנות מה שיאכל מן השוק עד שיקצר אחר המועד; אלא קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן מה שהוא צריך ובלבד שלא ידוש בפרות, שכל דבר שאין בו הפסד, צריך לשנות. וכן כל פיוצא בזה. כבשים שהוא יכול לאכל מהן במועד, כובשן; ושאינן ראויין אלא לאחר המועד, אסור לכבשן. וצד אדם דגים כל שיכול לצוד, ומולח הכל במועד, שהרי אפשר שיאכל מהן במועד, אם יסחט אותן בידו פעמים רבות עד שיתרככו.

ז. מטילין שכר במועד, לצורך המועד; ושלא לצורך המועד, אסור: אחד שכר תמרים, ואחד שכר שעורים. אף על פי

שֵׁשׁ לוֹ יָשָׁן, מַעֲרִים וְשׁוֹתָה מִן הַחֹדֶשׁ, שָׁאִין הָעֶרְמָה זֹו נִכְרַת לְרוּאָה; וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

ח. כָּל מְלָאכּוֹת שֶׁהֵן לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד כְּשֶׁעוֹשִׁין אוֹתָן אֲמִינֵהֶן, עוֹשִׁין בְּצִנְעָה. כִּיצַד: הַצִּידִים וְהַטּוֹחֲנִין וְהַבּוֹצְרִין לְמִכַּר בְּשׁוּק, הָרִי אֵלּוּ עוֹשִׁין בְּצִנְעָה לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד; וְהַעוֹשֶׂה שְׁלֹא לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד, אֲסוּר. וְאִם עָשָׂה לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד, וְהוֹתִיר הָרִי זֶה מִתֵּר.

ט. עוֹשִׁין כָּל צָרְכֵי הָרַבִּים, בַּמוֹעֵד. כִּיצַד: מִתְקַנִּים אֶת קְלָקוּלֵי הַמַּיִם שֶׁבְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וּמִתְקַנִּין אֶת הַדֶּרֶכִּים וְאֶת הָרְחוֹבוֹת, וְחוֹפְרִים לְרַבִּים בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת, וְכוּרִין לָהֶן נְהוֹרוֹת כְּדִי שִׁישְׁתּוּ מִימֵיהֶן, וְכוֹנְסִים מַיִם לְבוֹרוֹת וּמַעְרוֹת שֶׁלְרַבִּים, וּמִתְקַנִּין אֶת סְדָקֵיהֶן, וּמְסִירִין הַקּוֹצִים מִן הַדֶּרֶכִּים. וּמוֹדִדִין אֶת הַמְּקוּוֹת; וְכָל מְקוֹה שֶׁנִּמְצָא חֹסֵר מְרָגִילִין לוֹ מַיִם, וּמְשַׁלִּימִין שְׁעוּרוֹ.

י. וְיוֹצֵאִין שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין לְהַפְקִיר אֶת הַפְּלָאִים, וּפּוֹדִין אֶת הַשְּׁבוּיִים וְאֶת הָעֶרְכִּין וְאֶת הַחֲרָמִים וְאֶת הַהֶקְדָּשׁוֹת, וּמְשַׁקִּין אֶת הַסּוֹטוֹת, וְשׁוֹרְפִין אֶת הַפֶּרָה, וְעוֹרְפִין אֶת הָעֶגְלָה, וְרוֹצְעִין עֶבֶד עֲבָרִי, וּמַטְהַרִין אֶת הַמַּצְרֵעַ, וּמַצִּינִין עַל הַקְּבָרוֹת שֶׁמַּחוּ הַגָּשָׁמִים אֶת צִיּוֹנָן כְּדִי שִׁיפְרְשׁוּ מֵהֶן כּוֹהֲנִים שְׁכָל אֵלּוּ צָרְכֵי רַבִּים הֵן.

יא. וְדָנִים דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְדִינֵי מַכּוֹת וְדִינֵי נַפְשׁוֹת, בַּמוֹעֵד; וּמִי שְׁלֹא קָבַל עָלָיו הַדִּין, מְשַׁמְתִּין אוֹתוֹ בַּמוֹעֵד. וְכַשֵּׁם שֶׁדִּנִּין בַּמוֹעֵד, כֵּךְ כּוֹתְבִין מַעֲשֶׂה בֵּית דִּין וְכָל הַדּוּמָה לוֹ. כִּיצַד: כּוֹתְבִין הַדִּינִין אַגְרוֹת שׁוּם שֶׁשָּׂמוּ לְבַעַל חוֹב, וְאַגְרוֹת שֶׁמָּכְרוּ בָּהֶן לְמִזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבְּנוֹת, וְשֹׁטְרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנִין; וְכָל הַדּוּמָה לָהֶן מִדְּבָרִים שֶׁצָּרִיכִים הַדִּינִין לְכַתְּבָם כְּדִי שִׁיזְכְּרוּם, כְּגוֹן טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי דִינֵין; אוֹ דְּבָרִים שֶׁקָּבְלוּ עָלֵיהֶן, כְּגוֹן אִישׁ פְּלוֹנִי נֶאֱמַן עָלַי, אוֹ אִישׁ פְּלוֹנִי יָדוֹן לִי. מִי שֶׁצָּרָךְ לָלוֹת בַּמוֹעֵד, וְלֹא הָאֲמִינוּ הַמַּלְוֶה הָרִי זֶה כּוֹתֵב שְׁטֵר חוֹב. וְכֵן כּוֹתְבִין גָּטֵי נָשִׁים וְקְדוּשֵׁי נָשִׁים וְשׁוֹבְרִין וּמִתְּנוֹת, שְׁכָל אֵלּוּ כְּצָרְכֵי רַבִּים הֵן.

יב. וְאֲסוּר לְכַתֵּב בַּמוֹעֵד, אֶפְלוּ סִפְרִים תְּפִלִּין וּמְזוֹזוֹת. וְאִין מְגִייהִן אֶפְלוּ אוֹת אַחַת בְּסִפֵּר הָעֲזָרָה, מִפְּנֵי שֶׁזֶּוּ מְלָאכָה שְׁאִינָה לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד. אֲבָל כּוֹתֵב הוּא אָדָם תְּפִלִּין וּמְזוֹזָה לְעַצְמוֹ, וְטוֹוֶה תַּכְלַת לְבַגְדּוֹ. וְאִם אִין לוֹ מָה יֹאכַל, כּוֹתֵב וּמוֹכֵר לְאַחֲרִים כְּדִי פִּרְנָסָתוֹ.

יג. וּמִתֵּר לְכַתֵּב אַגְרוֹת שֶׁלְשֹׂאֶלֶת שְׁלוֹם בַּמוֹעֵד, וְכּוֹתֵב חֲשִׁבוֹנוֹתָיו וּמַחְשָׁב יְצִיאֹתָיו, שֶׁכְּתִיבֵת אֵלּוּ אִין אָדָם נִזְהָר בְּתַקְוָנָן, וְנִמְצָאוּ כְּמַעֲשֶׂה הַדִּיּוֹט בְּמְלָאכּוֹת.

יד. עוֹשִׁין כָּל צָרְכֵי הַמֵּת בַּמוֹעֵד: גּוֹזְזִין שְׁעָרוֹ, וּמַכְבִּסִּין כְּסוּתּוֹ, וְעוֹשִׁין לוֹ אֲרוֹן. וְאִם לֹא הָיוּ לָהֶם נִסְרִים, מְבִיאִין קוּרוֹת וְנוֹסְרִין מֵהֶן נִסְרִים בְּצִנְעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת; וְאִם הָיָה אָדָם מִפְּרָסָם, עוֹשִׁין אֶפְלוּ בְּשׁוּק. אֲבָל אִין כּוֹרֵתִין עֵץ מִן הַיַּעַר לְנִסֵּר מִמֶּנּוּ לוֹחוֹת לְאֲרוֹן, וְאִין חוֹצְבִין אֲבָנִים לְבָנוֹת בָּהֶן קֹבֵר.

טו. אִין רוֹאִין אֶת הַנִּגְעִים בַּמוֹעֵד, שְׁמָא יִמָּצָא טָמֵא וְנִמְצָא חָגוּ נִהַפֵּךְ לְאַבָּל. וְאִין נוֹשְׂאִין נָשִׁים וְלֹא מִיַּבְמִין בַּמוֹעֵד, כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁתַּכַּח שְׂמַחַת הַחֵג בְּשְׂמַחַת הַנְּשׂוּאִין; אֲבָל מַחְזִיר הוּא אֶת גְּרוּשְׁתּוֹ, וּמֵאָרְסִין נָשִׁים בַּמוֹעֵד וּבִלְבָד שְׁלֹא יַעֲשֶׂה סְעוּדַת

אֲרוֹסִין וְלֹא סְעוּדַת נִשְׁוֹאִין, כְּדֵי שֶׁלֹא יַעֲרֹב שְׂמֻחָה אַחֲרֵת
בְּשֻׂמְחַת הַחֵג.

זו. אֵין מְגַלְחִין וְאֵין מְכַבְּסִין בַּמוֹעֵד גְּזֵרָה שְׂמָא יִשְׁהֵא אָדָם
עֲצָמוּ לְתוֹךְ הַמוֹעֵד, וְיָבוֹא יוֹם טוֹב הָרָאשׁוֹן וְהוּא מְנוּל; לְפִיכָךְ
כָּל מִי שְׂאִי אִפְשָׁר לוֹ לְגַלַּח אוֹ לְכַבֵּס בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, הָרִי זֶה
מִתֵּר לְכַבֵּס וּלְגַלַּח.

יז. פִּיצֵד: אָבֵל שְׁחַל שְׁבִיעֵי שְׁלוֹ לְהִיּוֹת בְּיוֹם טוֹב, אוֹ שְׁחַל
לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב וְהָרִי הוּא שַׁבַּת שְׂאִי אִפְשָׁר לְגַלַּח, וְהִבָּא
מִמְדִּינַת הַיָּם, וְהוּא שֶׁלֹא יֵצֵא לְהַטִּיל אֶלָּא לְסַחֲרָה וְכִיּוּצָא
בָּהּ, וְהִיּוּצָא מִבֵּית הַשְּׁבִיָּה וּמִבֵּית הָאֲסוּרִים, וּמִי שֶׁהָיָה מְנַדָּה
וְלֹא הִתִּירוּהוּ אֶלָּא בַּמוֹעֵד, וּמִי שֶׁנִּשְׁשַׁבַּע שֶׁלֹא לְגַלַּח וְלֹא לְכַבֵּס,
וְלֹא נִשְׂאֵל לְחֻכָּם וְהִתִּיר נִדְרוֹ אֶלָּא בַּמוֹעֵד הָרִי אֵלּוּ, מְגַלְחִין
וּמְכַבְּסִין בַּמוֹעֵד.

יח. וְכָלֵן שֶׁהָיָה לֵהֵן פְּנָאִי לְגַלַּח קֶדֶם הָרֶגֶל, וְלֹא גִלְחוּ אֲסוּרִין.
אָבֵל הַנָּזִיר וְהַמְצַרֵּעַ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן תְּגַלְחָתוֹ, בֵּין בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד בֵּין
קֶדֶם הָרֶגֶל אִף עַל פִּי שֶׁהָיָה לָהֶם פְּנָאִי, מִתְּרִין לְגַלַּח בַּמוֹעֵד:
שֶׁלֹא יִשְׁהוּ קָרְבָּנוֹתֵיהֶן.

יט. וְכָל הַיּוּצָא מִטְּמֵאָתוֹ לְטַהֲרָתוֹ, מִתֵּר לְגַלַּח בַּמוֹעֵד. וְקָטָן
שֶׁנִּלְדָּ, בֵּין בַּמוֹעֵד בֵּין לִפְנֵי הַמוֹעֵד מִתֵּר לְגִלְחוֹ בַּמוֹעֵד. וְאִנְשֵׁי
מִשְׁמֵר שֶׁשְׁלָמָה מִשְׁמֵרְתָן בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד מִתְּרִין לְגַלַּח, מִפְּנֵי
שֶׁאִנְשֵׁי מִשְׁמֵר אֲסוּרִין לְגַלַּח בְּשַׁבַּת שְׁלָהֶן.

כ. מִתֵּר לִטֵּל שִׁפָּה בְּחֵלּוֹ שֶׁלְמוֹעֵד, וְלִטֵּל צִפְרָנִים, וְאִפְלוּ בְּכָלִי.
וּמַעֲבֶרֶת הָאִשָּׁה הַשֹּׁעֵר מִבֵּית הַשְּׁחִי וּמִבֵּית הָעֲרוּהָ, בֵּין בְּיַד בֵּין
בְּכָלִי; וְעוֹשָׂה כָּל תְּכַשִּׁיטָיָהּ בַּמוֹעֵד, כּוֹחֶלֶת וּפּוֹקֶסֶת וּמַעֲבֶרֶת
סָרֵק עַל פָּנֶיהָ; וְטוֹפֶלֶת עֲצָמָה בְּסִיד וְכִיּוּצָא בּוֹ וְהוּא, שֶׁתּוֹכֵל
לְקַלְפוֹ בַּמוֹעֵד.

כא. הַזָּבִים וְהַזָּבוֹת וְהַנְּדוּת וְהַיּוֹלְדוֹת וְכָל הָעוֹלִים מִטְּמֵאָה
לְטַהֲרָה בְּתוֹךְ הַמוֹעֵד, הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין לְכַבֵּס. וּמִי שְׂאִין לוֹ אֶלָּא
חִלּוּק אֶחָד, הָרִי זֶה מְכַבְּסוֹ. מִטְּפָחוֹת הַיָּדִים וּמִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים
וּמִטְּפָחוֹת הַסְּפּוּגָה, הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִין לְכַבֵּס; וְכֵן כָּלִי פֶשֶׁתָן, מִתֵּר
לְכַבֵּס בַּמוֹעֵד, מִפְּנֵי שֶׁהֵן צָרִיכִים כְּפוּס תָּמִיד, אִפְלוּ נִתְּכַבְּסוּ
עֶרֶב יוֹם טוֹב.

כב. אֵין עוֹשִׂין סַחֲרָה בַּמוֹעֵד, בֵּין לְמַכּוֹר בֵּין לְקִנּוּת; וְאִם הָיָה
דְּבַר הָאֵבֶד שְׂאִינוּ מְצוּי תָּמִיד לְאַחַר הַמוֹעֵד, כְּגוֹן סְפִינּוֹת אוֹ
שִׁירֹת שְׁבָאוּ אוֹ שֶׁהֵם מְבַקְּשִׁים לְצֵאתָ, וּמְכָרוּ בְּזוּל אוֹ לְקַחוּ
בִּיקָר הָרִי זֶה מִתֵּר לְמַכּוֹר אוֹ לְקִנּוּת. וְאֵין לוֹקְחִין בְּתִים וְאַבְנִים
וְעִבְדִּים וּבְהֵמוֹת, אֶלָּא לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד.

כג. מוֹכְרֵי פְרוֹת כָּסוֹת וְכָלִים, מוֹכְרִין בְּצִנְעָה לְצֶרֶךְ הַמוֹעֵד.
פִּיצֵד: אִם הָיְתָה הַחֲנוּת פְּתוּחָה לְזוּיָה אוֹ לְמִבּוּי, פּוֹתֵחַ כְּדֶרֶכּוֹ;
וְאִם הָיְתָה פְּתוּחָה לְרִשּׁוֹת הָרָבִים, פּוֹתֵחַ אַחַת וְנוֹעֵל אַחַת.
וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁלְחֵג הַסְּכוּת, מוֹצִיא וּמַעֲטֵר אֶת הַשּׁוּק
בְּפִירוֹת בְּשָׁבִיל כְּבוֹד יוֹם טוֹב. מוֹכְרֵי תְּבִלִּין מוֹכְרִין כְּדֶרֶכּוֹ,
בְּפִרְהֶסְיָה.

כד. כָּל שְׂאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּמוֹעֵד, אֵינוּ אוֹמֵר לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ. וְכָל
שְׂאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בַּמוֹעֵד אִם אֵין לוֹ מֶה יֹאכֵל, הָרִי זֶה עוֹשֶׂה כְּדֵי
פְּרִנָּסָתוֹ; וְכֵן עוֹשֶׂה סַחֲרָה, בְּכֵדֵי פְּרִנָּסָתוֹ. וּמִתֵּר לַעֲשִׂיר לְשֹׁכֵר

פועל עני שאין לו מה יאכל, לעשות מלאכה שהיא אסורה במועד, כדי שיטל שכרו להתפרנס בו. וכן לוקחין דברים שאינם לצורך המועד, מפני צורך המוכר שאין לו מה יאכל.

כה. שוכרין השכיר על המלאכה במועד, לעשותה לאחר המועד, ובלבד שלא ישקל ולא ימדד ולא ימנה, בדרך שהוא עושה בחל. וגוי שקבל קבלת מישראל, אפלו היה חוץ לתחום אינו מניחו לעשות במועד: שהכל יודעין שמלאכה זו לישראל, ויחשדו אותו שמא שכר את הגוי לעשות לו במועד שאין הכל יודעין הפרש שיש בין השכיר ובין הקבלן; ולפיכך אסור.